

ПОДАТОК НА БАГАТСТВО: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ТА УРОКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

За останні роки декілька разів урядом України піднімалися питання оподаткування багатства, проте вони досі залишаються актуальними. Причина полягає в тому, що завдяки цьому податку держава могла б збільшити надходження до місцевих бюджетів і також це може бути одним з кроків до забезпечення соціальної справедливості. Ще у XVIII ст. був досить поширеним погляд, що оподаткування має бути головним фактором, який сприяє зменшенню нерівномірності і поліпшенню розподілу багатства. Проте в умовах жорстких політичних умов, наші урядовці на перше місце ставлять критерії, які не завжди працюють на практиці.

Податок на багатство в основному поширений в країнах «старої» Європи – Бельгії, Люксембурзі, Нідерландах, Норвегії, Франції, Швейцарії. Але також він є і в Аргентині, Домініканській Республіці, Індії, Ісландії, Іспанії, Колумбії, Коста-Ріці, Пакистані, Перу, Сальвадорі та Уругваї.

Ставка податку на багатство, як правило, не перевищує 2,5%. Податок стягується на регулярній основі раз на рік. Є приклади і вищих ставок. Зокрема, в кантонах Базель-Ланд і Базель-Штадт, Швейцарія, ставка становить 4,6% і 8,0% відповідно [1].

У світовій практиці базою оподаткування податку на багатство є різниця між сумарною вартістю активів, які належать платнику, та пов'язаними з ними зобов'язаннями.

Різні країни застосовують різні підходи до визначення бази оподаткування нерухомого майна, зокрема, оціночна вартість землі і будівель (Греція, Данія, Південна Корея, Норвегія), розрахункова величина орендної плати (Франція), кадастрова оцінка нерухомості (Іспанія, Мексика), площа першого поверху будівлі (Польща, Словенія, Чехія). Разом із тим, у Бельгії податку на нерухоме майно немає [2, с.24].

Платниками зазвичай виступають фізичні особи, хоча, щоб уникнути податкового планування і, звісно, для збільшення потенційної суми надходжень, у деяких країнах під сплату потрапляють і юридичні особи, як, наприклад, у Бельгії, Люксембурзі, Норвегії, Швейцарії. Але у випадку з юридичними особами виникає багато протиріч при визначенні об'єктів, які підлягають оподаткуванню.

Так, частим каменем спотикання є спроба податкових органів дати універсальне визначення активам, які не задіяні в бізнес-процесах і підлягають обкладенню податком, що часто грає не на користь держави. В Люксембурзі, наприклад, вчинили по-іншому. Вони визначили перелік так званих непрозорих компаній, з яких повинен стягуватися податок, а також виділили об'єкти, які не підлягають оподаткуванню. До останніх, зокрема, віднесли активи венчурних компаній та інвестиційних фондів.

У Франції до об'єктів солідарного податку на багатство належать страхові виплати особам старше 70 років за договорами страхування життя. Також у цій країні мінімальний поріг бази оподаткування становить € 800 000. У порівнянні з іншими країнами це найбільш лояльний показник [1].

У всіх країнах, крім Швейцарії, оподатковуються активи платника-резидента, незалежно від їх територіального розміщення. Багатство нерезидента, зареєстроване в країні, яка стягує такий податок, обкладається, як правило, на його вибір, з урахуванням умов угоди про уникнення подвійного оподаткування капіталу.

Прозорість моделі податку на багатство – основа його життєздатності. Важливу роль у цьому відіграє не тільки питання визначення активів, які підлягають оподаткуванню і вирахуванням із них зобов'язань, але і справедливої оцінки таких об'єктів.

Запровадження податку на багатство при прозорому і чесному декларуванні доходів принесе в казну держави мільйони гривень. У 2019–2021 роках Україна матиме значні потреби у фінансових ресурсах для погашення державного боргу та покриття дефіциту державного бюджету [3].

Перед введенням нового для України податку на багатство, насамперед, необхідно переглянути чинну систему податкового адміністрування та контролю. Другий елемент успішного введення цього податку – гарантована повнота і об'єктивність даних, якими володіє держава. І, нарешті, важливо тверезо оцінити економічний ефект: чи не будуть витрати на адміністрування перевищувати надходження від цього податку.

Література:

1. Forbes Ukraine. Податок на багатство: як розплачуються за свій добробут у різних країнах світу. URL: <http://forbes.net.ua/ua/opinions/1395955-podatok-na-bagatstvo-yak-rozplachuyutsya-za-svij-dobrobut-u-riznih-krayinah-svitu> (дата звернення: 25.09.2018).
2. Луніна І. О. Оподаткування багатства: міжнародний досвід та уроки для України. *Фінанси України*. 2013. № 2. С. 21-31.
3. Дані Державної фіскальної служби України. URL: <http://sfs.gov.ua> (дата звернення: 25.09.2018).